

- Janko Kos: Teze o slovenskem romanu. *Literatura*, 1991/13: 47–50.
- Darja Lavrenčič Vrabec: Bolečina odrasčanja: droge, seks ... *Otrok in knjiga*, 2001/52: 40–51.
- Lexikon der Kinder- und Jugendliteratur*. Weinbach über Weinheim: Beltz, 1977.
- Georg Lukacs: *Teorija romana*. Ljubljana: Literatura, 2000.
- Slobodan Ž. Marković: *Zapiski o književnosti za otroke*. Ljubljana: MK, 1975.
- Gajo Peleš: *Tumačenje romana*. Zagreb: ArTresor naklada, 1999.
- Dušan Pirjevec: Problem slovenskega romana. *Literatura*, 1997/67–68: 63–75.
- Ulrich Plenzdorf: *Novo trpljenje mladega W*. Ljubljana: MK, 1982.
- Jože Pogačnik: *Slovenačka dečja književnost*. Novi Sad: Detinjstvo, 1984.
- Igor Saksida: *Mladinska književnost. Slovenska književnost III*. Ljubljana: DZS, 2001: 403–468.
- Milivoj Solar: *Teorija književnosti*. Zagreb: Školska knjiga, 1995.
- Dubravka Težak: *Hrvatska poratna dječja priča*. Zagreb: Školska knjiga, 1991.
- Tomo Virk: Možnosti in nemožnosti Pirjevčeve teorije romana. *Primerjalna književnost*, 1997/2: 1–18.
- Franc Zdravce: Zavest o romanu in njegova »prva oseba« v današnji slovenski literaturi. *Literatura*, 1991/13: 51–56.
- Alojzija Zupan Sosič: Poti k romanu: žanrski sinkretizem najnovejšega slovenskega romana. *Primerjalna književnost*, 2001/1: 71–81.

Tone Dodlek

POTA

Ali sta človek poezije in človek eksistence dvoje osebnosti v eni osebi? Vprašanje, sliši se sicer nekam retorično, ki si ga ne postavljajo le literarni teoretiki in predvsem kritiki v svojih refleksijah, je očitno zelo mamljivo in zapeljivo. Zapeljivo pa je tisto, če se malo pošalimo, kar nam mimogrede zvrsti glavo oziroma postavi pod vprašaj našo namišljeno gotovost.

Česar ne najdeš v sebi, tega ne najdeš nikjer. Ni pomembno, kaj nekdo je, pa naj bo pesnik ali pastir, učenjak ali ribič, ki potaplja svoje mreže v morju, pomembno je, da odpira in odgrinja možnosti svoje duše, možnosti svoje zavesti. Svet človeku ni le nekaj danega, ampak tudi nekaj zadanega.

Eno je biti gost, drugo pa gostiti svoje življenje. Notranja rast je niz soočanj s samim seboj in življenje brez takšnih soočanj je življenje brez smeri. Spoznati sebe, pomeni prepoznati ritem duha, ki deluje v tebi.

Tisti, ki prihaja, prinaša; tisti, ki odhaja, tudi. Nemalo zgodb, basni in legend pripoveduje o iskalcih sreče. Neznani avtor nam v svoji legendi tako pripoveduje: »Nekega dne je kralj opazil, da se je postaral. V veliki dvorani je svojima dvema sinovoma rekel: »Do večera imata čas, da to veliko dvorano napolnita!« Vsakemu je izročil srebrnik. To seveda ni bilo veliko. Potem je nadaljeval: »Kateremu se posreči, da dvorano napolni, tisti bo moj naslednik!« Oba brata sta se podala na pot. Starejši je prišel na polje; kjer so kmetje opravljali mlatitev pšenice. »Dal vam bom srebrnik za vaše pleve,« je rekel. Kmetje so bili veseli, da se bodo rešili nepotrebnih stvari in še plačilo bodo sprejeli. Z veseljem so pleve odpeljali

do gradu. »Lahko me razglasiš za kralja,« je rekel starejši sin svojemu očetu. »Dvorano sem napolnil.« Kralj pa je hotel počakati tudi mlajšega sina. Ko se je zvečerilo, je končno tudi ta prišel. »Odstranite to brezvredno reč iz dvorane,« je rekel. Potem je na sredo dvorane postavil svečo in jo prižgal. Topla svetloba je napolnila celotno dvorano in obrazi navzočih so bili razsvetljeni. Ostareli kralj se je nasmehnul in rekel mlajšemu sinu: »Ti boš moj naslednik.«

Če iščeš svojo notranjo mero, se soočiš s tremi podobami: s podobo, kot jo imaš o sebi, s podobo, kakršen naj bi bil, in nazadnje s podobo, kakršen si. Ko to zadnjo res spoznaš, se prebudiš s spoznanjem, da srečo nosi vsak v sebi. Si kot igrajoči se otrok, ki v srcu združuje dvoje osebnosti v eni osebi.

Bogdan Novak

JELKA IN NINA, GIMNAZIJKI IN PESNIKA DVA

Življenje je bolj smešno kot najbolj napeto napisan roman. Neverjetno je, da je Ingolič spisal svojo *Gimnazijko* po življenjski zgodbi svoje učenke Jelke G. *Gimnazijka* je izšla leta 1967 in požela pohvalo pri bralcih. Postala je najbolj priljubljeno mladinsko delo svojega časa (kar dokazujejo tudi podatki o natisih in nakladah). Skoraj trideset let pozneje, 1995, je izšla moja knjiga *Ninina pesnika dva*, ki je bila tri leta zatem izbrana za najbolj priljubljeno otroško knjigo.

Zgodba je v tem, da je Jelka G. rodila svojega otroka iz romana, šla na Finsko, kjer se je poročila in rodila še enega otroka, Tanjo O., ki je postala glavna junakinja mojega romana *Ninina pesnika dva*. Seveda *Gimnazijka* ni preslikava življenja Jelke G., ki ji je bil Ingolič razrednik, kakor tudi Nina ni preslikava življenja Tanje O., ki sem ji bil jaz očim. Najbolj nazorno naslika to Tanja O., ki je prebrala rokopis Nine, prijokala iz sobe in rekla: »Take žalostne knjige pišeš, Novak, poleg tega pa sploh ni bilo res tako, kot si napisal!«

Gre za to, da pisatelj seveda splete življenjske zgodbe v roman, pri čemer sledi svoji zamisli, ne pa življenju. Zato, ker bi rad naslikal življenje vseh ljudi skozi usodo enega človeka. Blagor mu, komur to uspe! Drugi se trudimo.

Vseeno sta tako Gimnazijka kot Nina odraz svojega časa. Trideset let vmesnega obdobja je opravilo svoje. Tako Jelka kot Nina sta v romanih stari 17 let. Vendar sta po življenjski zrelosti zelo različni. Jelka je naivna, spolnost se ji zgodi nehote, ni pripravljena nanjo, ni sad ljubezni. Sramuje se je, njena nosečnost je sad greha in krivde. Ingolič jo ves čas obravnava tako. Moja Nina je samozavestna ženska, ki ve, kaj hoče, za spolnost se odloči trezno in premišljeno, ker je psihično in telesno pripravljena nanjo.

To je pravzaprav minus za Nino. Pripovedovali so mi, da se je Nina zelo resno potegovala za Levstikovo nagrado, potem pa je vse pokvarila starejša gospa, ki je menila, da knjige, v kateri gre dekle s fantom v posteljo in tega niti ne obžaluje, pač ne morejo nagraditi. Nina niti k spovedi ni šla, je na to ironično pripomnila moja hčerka Tanja O.

Če primerjam Jelko iz *Gimnazijke* in svojo Nino, ugotavljam, da živita v različnem družinskem okolju. Jelkina družina razpada, vendar se njeni člani tega še